

Sala CF
Est. 6
Tab. 5
N.º 22

CF
6
5
22

Universidade de Coimbra
Faculdade de Letras

1317808715

COMPENDIUM
BULLÆ
CRUCIATÆ

LUSITANIÆ CONCESSÆ

De rebus Lusitanicis per Jo. de S. Agost. de rebus de Coimbra
A

P. LUDOVICO NOGUEIRA Societ. JESU
Late expositæ

A P. EDUARDO DE OLIVEYRA
ejusdem Societatis

*Sacra Theologia Professore in Collegio Conimbricensi
in lucem editum.*

CONIMBRICÆ *Sup. Grat.* = N.º 8.453 =

Ex Typographia in Regali Artium Collegio Socie-
tatis JESU Anno Dñi M.DCCXII.

Sala	CF
Est.	61
Tab.	5
N.º	22

COMPENDIUM

B U L L E T I N

GRUATA

JUSTITIAE CONCESSA

EX AUCTORITATE ACADEMIAE MEDICAE
Lato expositis

A. P. EDUARDO DE OLIVEIRA
eiusdem Societatis

in Collegio Comitatensi
Lugdunensi

COMITATENSIS

EX Typographia in Regia Academia Collegio Socie-
tatis IESU Anno Dni MDCCLXII

AD LECTOREM

OMNIA, quæ in Bulla Latina continentur, vel spectant ad vivos, vel ad defunctos, vel ad compositionem pro incertis, vel ad Commissarij facultates, & propterea posset compendium dividi in quatuor partes præcipuas, quarum 1. esset de Bulla vivorum. 2. de Bulla defunctorum. 3. de Bulla compositionis. 4. de Facultatibus Commissarij. Ut tamen vel in hoc servetur Authoris ordo, nulla facta partium divisione, pro Disputationibus, quæ in illo numerantur sex supra viginti, totidem compendium dabit capita, cum opus fuerit, ne ad fastidium protrahantur, in Articulos subdivisa. In qualibet verò resolutione, qui plures velit Patronos, Authorem adeat, cujus Disputationes, & numeros passim adnotabimus, ut inde Lector facile capiat, & quorum vestigijs insistat, & quidquid hinc propter angustias compendij minus intelligat. Quamquam id curabimus, ne rerum copia brevitati obsit, neu brevitatis claritati.

L I C E N C A D A O R D E M

EGO JOANNES PEREYRA SOCIETATIS JESU Visitator, & Vice-Provincialis in Provinciâ Lusitanâ potestate ad id mihi factâ a R. admodum P. Nostro Michaeli Angelo Tamburino Præposito Generali facultatem concedo, ut Compendium hoc Bullæ Cruciatæ Lusitaniæ concessæ a P. Ludovico Nogueira Societatis Jesu late expositæ, & a P. Eduardo de Oliveyra nostræ Societatis, Sacræque Theologiæ Professore in Collegio Conimbricensi in lucem editum, & ejusdem Societatis gravium, Doctorumque hominum judicio approbatum, typis mandetur: in quorû fidem has literas manu nostra subscriptas, sigilloque nostro munitas dedimus. Datum Conimbricæ die 29. Januarij Anno 1712.

Joannes Pereyra.

L I C E N C A D O S. O F F I C I O

OS MUITOS Reverendos PP. MM. DD. Fr. Angelo de Britto, & Fr. Antonio Chichorro vejaõ este livro, & informem com seu parecer. Coimbra em Mela. 11. de Fevreyro de 1712.

Cabral.

Portocarrero.

Gama Lobo.

C E N S U R A S

O Bedientia ductus, admiratione motus, & voluptate allectus
Pf. 68. v. 4. compendium hoc vidi, legi, ac inoffenso pede cucurri, cursi-
tansque veni in altitudinem maris, in quo tamen non me tempestas
demersit; est enim hoc mare magnum, sed spatiosum, profundum,
Pf. 103. V. 25. sed clarum, immensum, sed crystallinum, bullatum, sed cærule-
um. Ut cæruleum cælum indicat, ut crystallinum ostium pandit,
ut clarum fluctus serenat, ut spatiosum scopulos, imo & scrupulos
explicat. Explicat scrupulos elegantiae undis, serenat fluctus sapi-
entiae aquis, pandit ostium veritatis pelago, & cælum indicat indul-
gentiarum æstu.

Super

Super rivulos igitur aquarum, quæ lacte sunt lotæ, & resident
juxta fluentia plenissima, descendi in hortum nucum, ut viderem
poma convallium, & vidi fluvium aquæ vivæ splendidum, tanquam
cristallum de sede Dei, ac de loco voluptatis egredientem, univer-
samque terram irrigantem, [qui inde in quatuor capita, seu in qua-
tuor præcipuas partes, ut in præfatione dicitur, spatiosè dividi po-
terat] & ex utraque parte fluminis, & horti nucum lignum vitæ,
& scientiæ, hoc est, Olivam fructiferam in domo Dei non solum ad
sanitatem gentium duodecim fructus afferentem, sed etiam sex su-
pra viginti virentibus ramis, jucundisque pomis Ecclesiæ Paradisum
oblectantem; Olivam enim uberem, pulchram, fructiferam, spe-
ciosam vocavit Dominus nomen tuum.

Quid ergo ex sede Dei, ex loco voluptatis, ex fluvio Paradisi,
ex arbore vitæ; ex ligno scientiæ, & ex horto nucum sub Olivæ
nomine, & omine pullulare valet, quod sensui fidei, aut olfactui
bonorum morum sit ingratum? Non enim hujus mentietur opus
Olivæ, sed potius hæc arva afferent cibum; omnia enim hic protu-
berant, germinant, atque florent, quæ, ut ait Poëta,

*Quæ numero tot sunt, quot in horto fertilis arvi
Punica sub lento cortice grana rubent.*

*Ovid. de
Pont. l. 4.
Ep. 15*

Conimbricæ. In Collegio Ordinis Jesu Christi. 17. Februarij.
1712. Fr. Angelus de Britto.

HOc sane mirabile, & admirabile compendium ea, qua potui,
cura, ea, quam non capio, voluptate, vidi, legi, & præ-
ponderavi; illudque veluti suavissimorum florum faiciculum ex
fertilissima, præterque morem reflorescente, decerptum Nuce,
in bonamque insertum Olivam, ita fructus parturire contemplor, ut
non jam quasi Olivam pullulantem, sed tanquam lignum admirer, quod
non solum suo, sed in omni tempore dabit fructum suum ad animarum
salutem adeo utilem, ad morum compositionem adeo suavem, ad con-
scientiarum quietem adeo jucundum, ab omnis, vel levissimi erroris
putredine adeo præservatum, ut jure merito absque fidei diffidentia,
absque bonorum morum dissonantia dignum opus judicem, quod
laminis aureis exaretur, per totumque terrarum orbem protenda-
tur, ut illius utilitate, suavitate, ac jucunditate potiatur lector, glori-
etur Author; per orbem enim *ibunt rami ejus, & erit quasi Oliva gloria ejus.*

*Oze. 14.
V. 7.*

In Collegio Ordinis Jesu Christi die 23. Februarij Anno 1712.

Fr. Antonius Chichorro.

P Odefe imprimir, mas não correrà sem nova licença, para o que torne conferido. Coimbra em meza 23. de Fevreyro de 1712.

Cabral.

Portocarrero.

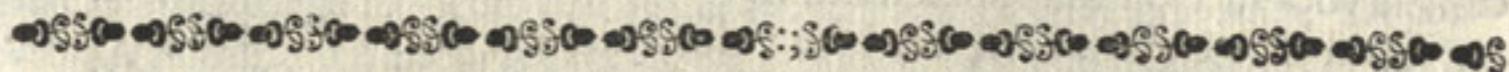
Gama Lobo.

LICENÇA DO ORDINARIO

P Ode imprimirse, mas não correrà sem ser conferido, & haver novas licenças. Coimbra 21. de Março de 1712.

Rebello.

LICENÇA DO PACO

O P. M. Antonio Galvão Lente de Prima de Moral no Collegio da Companhia veja este Livro, pondo nelle seu parecer & o remeta a esta meza, &c. 28. de Mayo de 1712.

Oliveyra. Lacerda. Carneyro. Gastaõ. Andrade. Botelho.

DOMINE

S Erenissimæ Majestatis vestræ jussu capeffens, vidi Syllabû Præpositionum damnatarum post Concilium Tridentinum, olim jam typis mandatum; nec non Compendium Bullæ Cruciatæ, nuper collectum industria P. M. Eduardi de Oliveyra Societatis JESU, in Collegio Conimbricensi Sacræ Theologiæ Professore; in quo mentem sequitur P. M. Ludovici Nogueyra ejusdem Societatis, qui Bullâ Cruciatâ latius exposuit: dum tamen longiorem ipsam expositionem brevius cogit in compendium, opus sanè gratissimum elaborat; ut enim ferunt hominum mores, gratior liber est, qui dispersa, atque diffusa in unum collecta tenet, & multa paucis perspicua brevitate complectitur. Illud præterea novum hoc Bullæ Compendium multum commendat, quod Bullâ Lusitanam ab Hispanâ latè distinguit, atque discernit; & quantum inter utranque discriminis intercedat, clarè ostendit; quod certè non præstant alia in lucem edita Bullæ Compendia; in quibus cum indistinctè de Bulla tractetur, non satis constat quid sibi specialius vendicet Bulla Lusitana, non sine magno studentium dolore, studijque, ac laboris jactura, ideòque omnium

um

um votis expetitur erat unum hoc Bullæ Lusitanæ Compendium. In illo
sicut & in syllabo propositionū damnatarū, nil Regijs sanctionibus dissonum,
vel à politicis moribus alienum reperi: quare opus dignissimum judico, quod
in lucem prodeat, & typis mandetur. Conimbricæ in Collegio Societatis
JESU, 27. Junij Anno 1712.

Antonius Galvão.

Que se possa imprimir vistas as licenças do S. Officio, & Ordinario, &
depois de impressio tornarà a Mesa para se conferir, & taxar, & tem isto
naõ correrà Lisboa. 29. de Julho de 1712.

Oliveira. Lacerda. Carneyro. Gastaõ. Andrade. Botelho.

Cohæret cum originalibus. Conimbricæ. In Collegio Ordinis Jesu Chri-
sti. 9. Augusti. 1712.

Fr. Angelus de Britto.

Pode correr. Coimbra em Mesa. 9. de Agosto de 1712.

Portocarrero. Gama Lobo.

Pode Correr este Livro. Coimbra 9. de Agosto de 1712.

Freyre.

Taxação este livro em reis em papel. Lisboa 4. de Agosto de
1712.

Duque P. Oliveyra. Lacerda. Carneyro. Gastaõ. Andrade. Botelho.

ERRATA CORRIGENDA, QUIA VARIANT SENSUM.

<i>Pag. col.</i>	<i>Errata.</i>	<i>Correcta,</i>	<i>Pag. col.</i>	<i>Errata.</i>	<i>Correcta.</i>
10. 1.	Lusitana	Latina	91. 2.	privilegij	privilegijs
16. 2.	repugnat.	repugnaret.	98. 2.	recedente	recedentes
25. 2.	Cum	Eam	101. 1.	differenti	differendi.
27. 2.	Quadraginta	Quadringenta	110. 1.	sufficiens	sufficientem
31. 1.	illorum	de illorum	113. 1.	& illius absolutio sacramentalis	
31. 1.	æconomici	œconomi.		Quod si absolutio sacramentalis.	
31. 2.	puritate	paritate	120. 1.	enuntiationis	enuntiationes
35. 1.	Immediatum	immediatam	120. 2.	inerit	inierit
35. 1.	aliam	alium	122. 1.	peccet	peccent
35. 2.	Alteris	alteri.	123. 1.	aut	ut
35. 2.	contrariam	contrarium	139. 2.	tum violationem sigillum	
38. 1.	causas	clausulas.		cum violationem sigilli.	
38. 2.	quadragintarij	quadragenarij	140. 2.	venereis.	venereas
38. 2.	quadraginta	quingenta	148. 1.	tenetur	tenentur
38. 2.	septima	septena	149. 1.	de §. 12.	de quo §. 12.
40. 1.	Indulgentijs	in indulgentijs.	152. 1.	videndæ	videnda
44. 2.	est	eos	156. 1.	injeffisse	ingeffisse
45. 2.	confessionem	absolutionem	158. 2.	numeramus	numerantur.
47. 1.	faciendum	faciendam	162. 1.	vobis	votis
48. 2.	munere	manere	164. 1.	concesso	concessa
50. 2.	consequanter	consequantur	164. 2.	hunc	hanc
54. 1.	sint quinquies	sint quinque	166. 1.	juxta	justa.
56. 2.	sine	si sine	167. 2.	probabilibus	probabilius
57. 2.	capellæ	capellas	172. 1.	mamerationis	macerationis.
58. 1.	cōmunionem	cōmunem	173. 2.	3. quid	3. quia
62. 1.	quia alius	qui alias	173. 2.	accessione	acceptione
62. 1.	eroganda	erogandæ.	178. 1.	virtupe	virtute
62. 2.	parvum	parvam	178. 2.	vulgo <i>meio tostaõ</i>	vulgo <i>tres</i>
69. 2.	invenitur, ut	non inveniatur		<i>vintens</i>	
	inveniatur, ut	non invenitur	190. 1.	gallina	gallinam.
75. 1.	collantur	tollantur	195. 2.	superiorum	superiorum
77. 1.	alijs	alius	203. 1.	elicite	illicite
77. 1.	A	At	228. 2.	turpidinem	turpitudinem
77. 1.	intelligi	intellige	230. 1.	demeri	demereri.
81. 2.	Ordinarij	Ordinarijs	237. 2.	Bullam	Bulla
81. 2.	probare	approbare	244. 2.	percipitur	præcipitur. <i>bis</i>
84. 1.	suos	tuos.		<i>n. 19. & iterum n. 20.</i>	
86. 2.	juris	jus	In Indice verbo Absolutio. An dari pos-		
87. 1.	ad	a	sit per metus? per natus		
89. 1.	solvere	tollere			

vel temporis prioritate hæc stationum Indulgentia pro se ipso, & pro aliquo difuncto simul à vivente applicetur, nulli prodesse, sicut indulgentia in Bulla Defunctorum concessa per modum suffragij, si duobus applicetur, neutri prodest.

208 Notand. 3. non posse defunctis per modum suffragij applicari indulgentiam stationum, quæ à Paulo V. fuit concessa omnibus Regularibus utriusque sexus his verbis: *Fidem Religiosi intra Claustra viventes, qui suam Ecclesiam devotè visitaverint, & ut præfertur, oraverint (idest ex superius dictis pro Christianorum Principum concordia, hæresum extirpatione, Romani SS. Pontificis salute, ac S. Matris Ecclesie exaltatione) consequentur easdem indulgentias, quas visitando Ecclesias Urbis, & extra eam diebus stationum consequuntur in omnibus diebus, perinde ac si ipsas Urbis Ecclesias visitassent.*

Ubi non conceditur posse eas indulgentias defunctis applicari, quando autem hæc applicandi potestas non exprimitur, non censetur concessa.

§ Quia tamen in prædicta clausula conceduntur eadem indulgentiæ, quas consequerentur, si Ecclesias Urbis, & extra muros in diebus stationum visitarent, & præterea in multis earundem stationum diebus conceduntur Indulgentiæ pro defunctis, dicendum est has posse à Regularibus pro defunctis applicari. Qui autem

sint dies, in quibus hæc defunctis conceduntur, habes in Cathalogo Indulgentiarum in fine sumarij cum ista ✠ nota. In reliquis regulandū est hoc Regulariū privilegiū juxta superius dicta de privilegio Bullæ, nisi quod ad illius indulgentias consequendas, nō quinque Ecclesiarū, vel Altarium, sed solius Ecclesie ipsorum Religiosorum requiritur visitatio. *Nog. d. 10. à n. 52.* ubi notat hoc privilegium emanasse post revocationem indulgentiarum, aliàs Regularibus concessarum, atque adeo hodie vigere, & n. 68. advertit ad visitationem non venire nomine Ecclesie Regularium illius Capellæ, aut oratoria intra claustra existentia. Quod etiam diligenter est notandum pro Jubilæo duplicis hebdomadæ, si Ecclesia Regularium visitanda designetur.

C A P U T XI.

De privilegijs in Bulla Cruciatæ pro tempore interdicti concessis

209 **Q**Uæ tempore Interdicti, & circa oratoria, horaque celebrandi Missam in Bulla conceduntur in illius textu, sic proponuntur: *Ac etiam alijs, qui... in manutentionis hujusmodi subsidium alias pias eleemosynas fecerint, pariter concedimus, ut... libere possint in privato Oratorio ad Dei cultum duntaxat deputato, ab Ordinario loci approbando, & visitando, etiam in locis interdicto, quavis etiam Apostolica auctoritate*

H

su-

suppositis, dummodo ipsi causam non dederint huiusmodi interdicto, vel per eos non steterit, quominus illud amoveatur; ac etiam illustribus, & alijs nobilibus, qui facultatem ad id à Commissario, super hoc deputando habuerint etiam per horam, ante quam dies elucescat, & per horam post meridiem, excommunicatis, & interdictis prorsus exclusis, per se ipsos, si Presbyteri fuerint, seu per alium, vel alios sacerdotes, ut præfertur, approbatos, in sua, ac familiarium, ac domesticorum, & consanguineorum suorum præsentia Missas, & alia Divina officia celebrare, & tempore Interdicti huiusmodi divinis interesse, nec non Eucharistiæ, & alia Ecclesiastica sacramenta, præterquam in die Paschatis, recipere, & eorum decedentium corpora cum moderata funerali pompa Ecclesiasticæ tradi sepulture.

210 Ut autem quæ in his clausulis conceduntur, melius percipiantur, supponendum est 1. Interdictum definiri: *Censura Ecclesiastica prohibens usum aliquarum rerum, ut fidelium cõmunionem, & quatenus est usus talium rerum.* Res verò, quas prohibet, sunt 1. Divina officia. 2. Ecclesiasticam sepulturam. 3. ministrari aliqua sacramenta, vel suscipi Eucharistiam, Ordinem, & extremam unctionem, cum hac tamen limitatione, quod in articulo mortis potest recipi Eucharistia, & extrema unctio, quando quis in eo periculo non potuit recipere

sacramentum pœnitentiæ. Alia verò sacramenta Baptismi, Confirmationis, Pœnitentiæ, & satis probabiliter, Matrimonij non prohibentur. Et omisissis, quæ de jure antiquo concessa, erant in cap. *Permittimus de sent. excommunicat*; cap. *quod in te de pœnit. & remission.*

§ Jure novo in cap. *Alma mater de sent. excom. in 6.* fuerunt prædicta moderata, quia concessum fuit tempore interdicti localis generalis clericis, & Regularibus utriusque sexus celebrare Missas, & Divina officia in Ecclesijs, in quibus, cessante interdicto, possunt, exceptis oratorijs privatis, quamvis ad sacrificium approbatis, dummodo ea Divina officia fierent januis clausis, submissa voce, non pulsatis campanis ad convocandum populum, exclusis excommunicatis, & personaliter interdictis, & ipsi non dedissent causam interdicto. Non prohibetur tamen eo tempore pulsare campanas ad convocandum populum ad concionem, ad salutationem Angelicam, & probabilius neque ad elevationem sacræ Eucharistiæ in Missa. *Nog. d. 11. à n. 5.* ubi benè monet peccare mortaliter violantes interdictum, v. g; audiendo Missam sine privilegio, etiam præciso contemptu, vel scandalo.

211 Supponendum 2. Interdictum dividi in Personale, locale, & mixtum. Personale ipsis personis ea prohibet, & eo modo quo diximus

n. antecedenti. Locale immediatè, & directè afficit locum, mediatè, & indirectè personas eisdem prohibitionibus. Mixtum immediatè cadit supra personas, & supra locum. Quodlibet ex his subdividitur in generale, & particulare, Personale generale est, quo interdicitur communitas unum constituens corpus morale, & politicum, ut universitas, capitulum, Populus civitatis, quod extenditur ad suburbia. Personale particulare est, quo interdicitur hic, vel ille, etiam si sint plures. Locale generale est quo interdicitur locus, qui à communitate incolitur, ut provincia, civitas, quod comprehendit suburbia & Ecclesias Regularium in eis locis sitas. Locale particulare est, quo interdicitur hæc, vel illa Ecclesia. *Nog. d. 11. à n. 10.*

212 Supponendum 3. Interdictum differre à cessatione à Divinis, nam cessatio est simplex prohibitio Ecclesiastica, qua Clerici, seu ministri Ecclesiæ in signum mæstitiæ prohibentur persolvere publicè Divina officia, ministrare aliqua sacramenta, & sepelire laicos in loco sacro. Nō tamē est cēsura, in cujus violatione, quamvis graviter peccetur, incurratur irregularitas, neque ipso jure imponitur, ut imponitur interdictum, quod est censura, & per illius violationem incurritur irregularitas. *Nog. d. 11. à n. 176; qui n. 180. bene docet etiam interdictum differre à violatio-*

ne Ecclesiæ, quæ solum late, & improprie dicitur interdictum, quatenus importat divinorum prohibitionem in Ecclesia violata, & licet mortaliter peccet, qui absque urgenti necessitate in ea celebret, & sine licentia Episcopi, irregularitatem non incurrit, quia violatio Censuræ non est. Quibus verò de causis Ecclesia violetur, exponit *Nog. n. 183.*

213 Supponendum 4. Interdictum, de quo hæctenus, etiam differre ab interdicto ab ingressu Ecclesiæ, est enim hoc quoddam personale, & speciale interdictum, quod privat participatione divinorum in Ecclesia tantum, aliud verò in omni loco. Supponendum 5. privilegia Bullæ pro tempore interdicti solum habere locum in interdicto locali ibi: *Etiam in locis interdicto &c.*

214 Supponendum 6. omnia privilegia contenta in clausulis Bullæ adductis n. 209. cōcedi sub cōditione, quod illis utētes præter eleemosynam pro Bulla datā aliquas pias eleemosynas faciant pro manutentione militum locorum Africae; id enim indicant verba: *Qui in manutentionis hujusmodi subsidium alias pias eleemosynas fecerint.* De alijs verò conditionibus ad aliqua ex dictis privilegijs ex inferius dicendis constabit.

ARTICULUS I.

Colliguntur aliqua ex proxime suppositis.

215 **E**X suppositis n. 212. Colliges 1. privilegia in Bulla concessa pro tempore interdicti non extendi ad tempus cessationis à Divinis, quæ est diversa ab interdicto, nec unum in alio continetur. *Nog. d. 11. à n. 178.* Colliges 2. etiam non extendi ad Ecclesiam violatam propter eandem rationem. *Nog. ibidem n. 185.*

216 **E**X suppositis n. 212. Colliges 3. non prodesse Bullam ad interdictum personale, sive generale sit, sive particulare; quia S. Pontifex illius privilegia solum concedit pro locis interdicto suppositis. Et per aliam clausulam: *Interdictis prorsus exclusis*, fatis declarat se privilegium non concedere personis interdictis. Et hinc colliges 4. etiam hujusmodi privilegij non gaudere interdictum ab ingressu Ecclesiæ, ut pote qui est personaliter interdictus. *Nog. ibidem n. 171.*

217 Colliges 5. privilegia Bullæ Lusitanæ circa Missas, Officia Divina, & Ecclesiasticam sepulturam habere locum in interdicto locali, sive illud generale sit, sive speciale, & particulare; quia Pontifex absolutè, & sine ulla limitatione ait ibi: *Etiam in locis interdicto, quarvis etiam Apostoli-*

ca auctoritate suppositis, &c. Ergo sive civitas, sive specialis Ecclesia interdicta sit, possunt habentes Bullam dummodo excóunicati, vel interdicti non sint, nec interdicto causam dederint, nec per eos stet quominus amoveatur, assistere Divinis, celebrare, vel facere celebrare, & sacramenta recipere, etiam in Ecclesia specialiter interdicta, & ibidem sepeliri cum moderata pompa. *Nog. ibidem à n. 167.* Quid autem dicendum sit juxta Bullam Hispanam vide apud ipsum n. 168. & à n. 172.

218 **E**X suppositis n. 214. Colliges 6. pias eleemosynas in Bulla Lusitana præscriptas esse de substantia privilegiorum de quibus hic agimus, sive esse conditionem, sine qua valide obtineri non possunt privilegia concessa in clausula adducta n. 209. Pro quo recolenda sunt, quæ diximus n. 105. sicut enim Bullam validè nõ suscipiunt, qui designatam à Commissario eleemosynam non conferunt; ita quoad privilegia præsentis clausulæ validè non recipitur, si piæ eleemosynæ in eadem clausula postulatae non elargiantur.

§ Et patet; quia dum dicitur ibi: *Qui alias pias eleemosynas fecerint pariter concedimus &c.* Dictio *pariter* importat identitatem, & similitudinem juris cum præcedentibus; sed ipsa Bulla, quæ est quoddam jus, loquendo de eleemosyna primo eroganda, dixerat in præcedentibus: *Qui pro facultatibus eleemosynas &c.* Et loque-

que-

quando, de eleemosyna pro chyrographo: *Et alias denuò conferentibus eleemosynas &c.* ergo sicut in præcedentibus dictæ eleemosynæ sunt cōditio, sine qua non recipitur validè Bulla, & chirographus; talis etiam erit eleemosyna præscripta pro privilegijs Oratorij privati, & cæterorum, quæ in hac clausula conceduntur. *Nog. d. II. à n. 41.*

219 Ex eo autem, quod dictæ eleemosynæ sint conditio sine qua nō acquiritur privilegium v. g. celebrandi plures missas eadem die in Oratorio privato, pro quo una tantum pro qualibet die conceditur: si quis sciens, & volens, eas eleemosynas non conferat, & tamen virtute Bullæ faceret celebrare in eo Oratorio plures missas eadem die peccabit mortaliter, non quia verba illa: *Quia alias pias eleemosynas fecerint*, præceptum importent, sed quia facit celebrare plures missas in loco inepto; cū enim concessio facta pro celebranda una tantum missa, non sit concessio pro pluribus; illud Oratorium ad plures missas eadem die est locus ineptus, nisi superveniat privilegium Bullæ, quo non gaudet, qui dictas eleemosynas non erogavit. *Nog. d. II. à n. 49.*

220 Quia verò dictæ piæ eleemosynæ quoad quantitatem neque in Bulla Latina, neque in summario taxantur. Item non exprimitur an semel sint eroganda, an quoties quis u-

titur aliquo privilegio hujus clausulæ, v. g. pro qualibet missa, vel communione in Oratorio, vel in Ecclesijs tempore interdicti &c. Quoad 1. Circa quantitatem eleemosynæ [si quis pro qualibet vice ut potest, eam erogare velit] respondeo sufficere elargiri aliquam monetam æream parvi valoris, quando enim ad indulgentiam consequendam aliqua eleemosyna indefinite injungitur, sufficit dare parvum, ut communiter dicitur de eleemosyna in Jubilæo duarum hebdomadarum præscripta. *Nog. ibidem à n. 33.*

221 Quoad 2. Respondeo necessarium non esse pro quolibet ex dictis favoribus specialem eleemosynam erogare, sed unam pro omnibus conjunctim in capsulâ projicere absque respectu ad singulas vices, quibus habens Bullam gaudere potest eo anno durate; neque enim ex verbis Bullæ Lusitanæ: *Qui alias pias eleemosynas fecerint* aliud colligitur, quia non utitur Pontifex dictione *Quoties*, sicut utitur in Bulla Hispana circa preces, quas loco eleemosynæ postulat ad hujusmodi privilegia ibi: *Quoties id fecerint aliquas preces &c.* *Nog. d. II. n. 58.* ibidē docens sufficere tunc, post acceptam Bullam, pro toto anno mittere in capsulâ unū regale argenteum cum quarta parte, vulgo *meyo tostão.*

222 Quæres adhuc 1. quæ persone ad has eleemosynas obligentur? An scilicet solus habēs Bullam ad eas te-

neatur, an etiam familiares, domestici, & consanguinei, cum solum missæ assistūt ratione privilegiati Bullam habentis, si vè assistentia sit in privato oratorio, si vè in Ecclesijs tempore Interdicti? Juxta Bullā Hispanā, omnes tenentur ad preces. At juxta Bullam Lusitanam respondeo ad dictas elemosynas solum teneri habentem Bullam; non verò alios, qui ratione illius privilegio gaudent. *Nog. ibidem n. 56.* ubi ex verbis Bullæ disparitatē assignat.

223 Quæres 2. An præter elemosynam, ut aliquis his privilegijs utatur, requiratur commissarij licentia? Respondeo requiri ab illustribus, ac nobilibus personis, qui gaudere privilegio velint celebrandi, vel celebrare faciendi per horam, antequam dies elucescat, & per horam post meridiē; id enim expressè habetur in Bulla ibi: *Ac etiam illustribus, & alijs nobilibus, qui facultatem ad id à Commissario super hoc deputando habuerint etiam per horā &c.* Et cum exceptio firmet regulam in contrarium; semel quòd ad hoc solū requiritur licentia Commissarij; ad alia privilegia, & favores hujus clausulæ absolute tenendum est eam licentiā nō requiri. *Nog. d. 12. à n. 64.*

ARTICULUS II.
Numerantur, & distinctius proponuntur aliqua Bullæ privilegia huc spectantia.

224 Privilegia concessa in clausula Bullæ adducta n. 209.

sex ad minimū numerari possunt. 1. ut habens Bullam, per se ipsum, si est sacerdos, vel per alium, aut alios possit celebrare missam, etiam tempore interdicti in Ecclesijs, seu oratorijs privatis. 2. ut reliqua Divina officia, vel per se ipsum, vel per alios valeat celebrare. 3. ut possint missæ, & reliquis Divinis Officijs cum Bullam habente assistere familiares, domestici, & ipsius consanguinei. 4. ut possit tempore interdicti, & extra illud, tam in Ecclesijs, quā in privatis Oratorijs recipere Eucharistiam (præterquam in die paschatis) & alia Ecclesiastica Sacramenta. 5. ut possit celebrare per se, vel per alium, aut alios per horam, antequam dies elucescat, & per horam post meridiem, habita ad id facultate Commissarij, dummodò sit nobilis. 6. ut possit ejus corpus post mortem tempore interdicti Ecclesiasticæ traddi sepulture.

225 Et quidē ex dictis n. 217. satis constat privilegia hæc habere locum in interdicto locali, etiam particulari. Cōstat Deinde (quod late probat *Nog. d. 11. à n. 16. ad 31.*) dictis privilegijs uti posse habentes Bullā Lusitanā, tam intra, quā extra tēpus interdicti, tum in Ecclesijs, tum in Oratorijs privatis ad Dei cultū duntaxat deputatis, & ab Ordinario loci visitandis & approbandis, dummodò ipsi causam non dederint hujusmodi interdicto, vel per eos non steterit, quominus illud amoveatur. Sub his enim conditionibus, præter elemo-

mo-

mosynas, de quibus à n. 218. conceduntur ea privilegia.

226 Et quidem, quod uti possint dictis privilegijs in locis, (sive Ecclesiæ sint, sive oratoria) interdicto tam generali, quam speciali suppositis, probât verba: *Etiam in locis interdicto suppositis*, absque ulla limitatione id concedétia. Et cum dictio *Etiam* sit ampliativa, & augmentativa loci, super quæ immediate cadit, dū Pontifex ait: *Etiam in locis interdicto suppositis*, exprimendo casum magis dubitabilé, consequenter implicat, & concedit minus dubitabilé, idest posse habétes Bullam uti ijsdem privilegijs in locis interdicto non suppositis. Et cum extra tempus interdicti localis Oratoria privata non sint interdicto supposita; ex ijsdem verbis probatur posse tunc in Oratorijs unâ, vel plures missas virtute Bullæ eadem die celebrari, de quo n. 250.

227 Quoad 3. privilegium n. 224. quæres 1. quâniâ veniant nomine *Familiarium, domesticorum, & consanguineorum*? R. 1. nomine *familiarium* intelligi illos tantum qui personam privilegiam solent comitari servitijs ejus obnoxij, & illius expensis viventes. *Nog. d. 11. n. 75. R. 2.* nomine *domesticorum* venire, qui in eadé domo cum domino habitant, & illi subsunt, vel ratione patriæ, vel dominicæ potestatis, ut filij, & servi. *Ibidem n. 76. R. 3.* nomine *consanguineorum* non venire affines. *Ibidem à n. 92.* sed solû venire filios,

filias, & omnes alios usque ad 4. gradû utriusque lineæ, inter quos numerandus est maritus comparatione uxoris, & uxor comparatione mariti, cū enim una caro sint, plusquam consanguinei sunt. *Ibidem à n. 79.*

228 Quæres 2. An sacerdos habés Bullâ, si velit in aliquo Oratorio, vel Ecclesia tempore interdicti missam celebrare, possit eligere in ministrum laicum, qui nec sit familiaris domesticus, aut consanguineus, nec aliunde habeat privilegium? R. posse dummodo electus non sit excommunicatus, nec personaliter interdictus, nec causam dederit interdicto. *Nog. d. 11. à n. 86.* qui n. 85. bene docet non posse dominum habentem Bullam in fraudem hujus privilegij admittere secum ad missam alios familiares præter solitos ipsum comitari.

229 Quæres 3. An prædicti familiares, domestici, & consanguinei non habentes Bullam possint missæ, & alijs Divinis interesse, absente Domino, qui Bullâ habet? Affirmât *Quintanad. Pellic. Cast. Pal.* & alij, qui similiter discurrunt, quâdo quis habet privilegiû ad Oratorium ex indulto Pontificis, in quo dantur eadé, vel similia verba: *In tua, ac familie tue presentia celebrare facere.* Negat è cōtra *Nog. d. 11. à n. 99.* asserens cum cōmuni DD. tã in casu habentis privilegium ex Bulla, quã in illud habentes ex alio indulto, semper requiri præsentia Domini privilegiati, ut familia, & familiares privilegio

legio gaudere possint.

230 At quid dicendum, si habens Bullam jam missam audivit, poteritne alteram audire, ut familiares &c. qui aberant, illam audiant? Possent respondent DD. n. antecedenti citati pro affirmativa sententia, & quidem à fortiori. *Nog.* tamen ibidem n. 103. cum distinctione respondet non posse habentem Bullam, nec principalem ex indulto Pontificio aliam audire missam, si id faciat tantum intuitu *familiarium*, &c. ut nimirum ipsi missam audiant, posse tamē utrumque secundam missam audire ex devotione, & cum eis familiares &c. Ratio disparitatis, quia in 1. casu uterentur fraude in usu privilegij, non ita vero in 2.

231 Quæres 4. An habentes Bullam teneantur diebus festis tempore interdicti audire missam? Negant multi, quorum opinionem immerito dicit *M. Suar.* non esse probabilem cum probabilitatem habeat extrinsecam ab AA. & intrinsecam ab optimis rationibus, quibus fulcitur. *Nog. d. 11. à n. 104. 2.* tamen, & affirmativa sententia est probabilior, tum ab extrinsecò, tum ab intrinsecò. *Nog. à n. 110.* qui n. 121. bene notat 1. sententiam non esse probabilem, si loquatur de privilegio clericis, & ministris Ecclesiæ concessio in cap. *Alma mater*, quia hi tenentur diebus festis missam audire. Disparitas est; quia privilegium Bul-

læ conceditur ipsi personæ particulari, quæ illi libere potest renuntiare; privilegium verò cap. *Alma mater* omni Ordini Ecclesiastico conferitur, cui proinde privatus renuntiare non potest.

ARTICULUS III.

De duobus alijs privilegijs Bullæ pro tempore interdicti.

232 **Q**uartum privilegium ex numeratis n. 224, est circa usum sacramentorum tempore interdicti. Et ex dictis n. 210 constat quæ sacramenta pro eo tempore ministrari, ac suscipi cōcedantur, & quæ prohibeantur. Modo dicimus virtute Bullæ tempore interdicti ministrari, & suscipi posse, tam in Oratorijs, quā in Ecclesijs, cuius etiam interdicto suppositis, non solum Sacramenta Baptismi, Confirmationis, Pœnitentiæ, & Matrimonij, quæ per interdictum non prohibentur, sed etiam Eucharistiam, Ordinem, Extremam unctionem, & benedictiones nuptiales, quæ pro tempore interdicti sunt prohibita, dummodo, qui accipit, vel ministrat hæc ultima Sacramenta causam non dederit interdicto, vel per illum non stet, quominus amoveatur.

233 Circa hoc privilegium certum est 1. Communionem Paschalem, & in articulo, vel periculo mortis per modum viatici, matrimonium cum benedictionibus, & Extremam unctionem non nisi à proprio Parocho, vel de ejus licentia, esse administranda, nec Ordines, nisi à proprio Episcopo; in his enim nullum in Bulla conceditur privilegium quoad variationem ministrantis, sed concessa receptione, quæ administrantem spectant, in suo jure manent.

234 Certum est 2. benedictiones nuptiales jure communi esse prohibitas à prima die Adventus usque ad Epiphaniam inclusivè, & à die Cinerum usque ad Dominicam in Albis etiam inclusivè ex Trid. Sess. 24. c. 10. de Reform. Deinde sunt prohibitaë toto tempore interdicti; quia sub Divinis Officijs continentur juxta *M. Suar.* & alios communiter. Dum verò per Bullam conceditur eo tempore interdicti illas recipere, tam in Oratorijs, quàm in Ecclesijs, intelligitur extra tēpus à jure Cōmuni prohibitum; Bulla enim solum tollit tempus interdicti, cætera autem in suo jure relinquit.

§ Confirmatur; quia in cap. *Alma mater* suspenditur interdictum pro diebus Nativitatis, Resurrectionis, Pentecostes, & Assumptionis B. V. *MARIÆ*. Item pro festivitate Corporis Christi, & per Octavam à Martino V. & Eugen. IV. Item in festi-

vitae Immaculatæ Conceptionis, & per Octavam pro sola Hispania à Leone X. & secundum aliquos DD. etiam in festivitate Omnium Sanctorum. Et tamen, licet in alijs possint, non possunt recipi benedictiones in festivitibus Nativitatis, Resurrectionis, & Conceptionis, quia occurrunt in tempore, pro quo jure Communi prohibentur: ergo similiter, &c. *Nog. d. 11. à n. 122.*

235 Dubium adhuc est 1. An virtute Bullæ possit quis recipere Eucharistiam (excepta communionem Paschali, & viatico) à quocunque Sacerdote absque Parochi licentia, tam pro tempore interdicti, quàm extra illud? Negant *M. Suar. Lug. Dicast.* & alij apud *Nog. n. 133.* Affirmant è contra plures apud eundem n. 134. quorum opinionem ipse dicit probabiliorem, tum propter DD. auctoritatem, tum propter rationes, quas pro se habet efficaciores. Et quidem exceptio illa: *Præterquàm in die Paschatis*, ratio est efficacissima; si enim excipitur communio Paschalis à solo Parocho, vel de ejus licentia facienda ab alio, ut est de jure, cum exceptio firmet regulam in contrarium, aliæ communionem intra annum per Bullam à quolibet Sacerdote sine Parochi licentia fieri posse conceditur.

§ Addit *Nog.* ex decreto S. Cōgregationis de mādato Inōc. XI. 12. Februar. an. 1679. quod refert, posse fideles etiam absque Parochi licentia

Episcopos (saltem licite) sibi reservare indiscriminatim omnes excommunicationes in jure communi latas nemini reservatas; sed ad plurimum aliquas, idque nominatim, & propter causas ibidem assignatas, nimirum frequentiam, scandalum, aut aliam necessariam. Et hoc docent, & optimis rationibus probant multi DD. apud *Nog. d. 18. à n. 199.*

435 Ipse vero à n. 203. docet 1. dictam reservationem Episcopalem indiscriminatim omnium excommunicationum à jure nemini reservatarum esse observandam; tum quia decretum S. Congreg. licet moneat Episcopos, non tamen prohibet, ne ipsi earum absolutionem sibi reservent. Tū quia non solum in pluribus Diocesis hujus Regni, sed etiam extra illud, dictæ excommunicationes defacto reservantur; & non est credibile id fieri illicitè, & absque juxta causa; maxime, cum hæc reservatio non sit in destructionem, sed in ædificationem animarum. Docet 2. Si in aliquibus constitutionibus non dicatur absolute *Excommunicatio nemini reservata*; Sub nomine excommunicationis maioris à jure, comprehendi excommunicationes latas in ipsis constitutionibus synodalibus, & non latas in jure communi, harum enim reservatio conformior, & convenientior erit, si fiat nominatim de aliquibus propter causas a S. Congreg. designatas.

§. 13. *Juramentum falsum in judicio, vel actis judicialibus, aut coram superiore competenti, nec non coram Rectore Universitatis.*

436 **N**on quodcunque juramentum falsum ab Episcopis reservatur, sed quod fit in judicio legitimo, vel in actis judicialibus, id est ad judiciū legitimum pertinētibus, sive seculare sit, sive Ecclesiasticum. Judicium vero legitimum illud est, quod fit à Judice competenti legitime procedenti. Nomine autem Judicis hīc intelligitur etiam ille, cujus est testes juridice interrogare. Tunc vero Judex legitime procedit, quādo servat juris, sive naturalis, aut Divini, sive canonici, aut civilis formā, & jurisdictionem habet expeditam ad testes interrogandos. Unde si Judex jurisdictione caret, vel illam habet impeditam, quia, v.g. est vitandus; vel procedit non servato juris ordine essentiali, vel substantiali; quia v.g. reum interrogat, non præcedente semiplena probatione delicti, vel indicij expressis, quæ semiplenam faciunt probationem, juramentum falsum coram illo, non erit reservatum.

437 Incurrit igitur reservationem hujus casus, qui in judicio, ut dictum est, competenti, vel in actibus ad illud spectantibus falsum jurat, vel negando veritatem, vel il-

lam celando, vel rem dubiam pro certa, aut certam pro dubia, nec non qui amphibologice jurat, aut cum restrictione pure mentali, non se conformando menti Judicis legitime interrogantis; quia usus restrictionis pure mentalis est damnatus, & qui illa jurando utitur, perjurium committit. Resolutionem intellige, etiam si quis falsum juret in materia levi; quia juramentum assertorium falsum non habet parvitatem materiae.

438 Reservatum tamen non incurrit, 1. qui putat jurare verum, jurat tamen falsum; & si adhibuit sufficientem diligentiam ad veritatem indagandam, nec mortaliter peccabit; si autem inconsiderate agens parum de veritate indaganda curavit, nec sufficientem diligentiam adhibuit ex sua culpa gravi, peccabit quidem mortaliter, sed adhuc reservationem non incurrit. 2. qui putat se falso jurare, jurat tamen verum; quia licet mortaliter peccaverit peccato perjurij ex conscientia erronea, re ipsa verum juravit; reservatio autem (sicut & alia poenae) non imponitur falsae existimationi, sed rei veritati; & ad illam requiritur perjuriu formale simul, & materiale *Nog. d. 18. à n. 207.* De juramento falso coram Rectore Universitatis nihil addo, quia regulandum est juxta dicta de praestitis coram alijs Judicibus. Pro maiori explicatione hujus casus, vide inter propositiones damnatas ab Innoc. XI. in constit.

Sanctissimus D.N. propositiones 24. 25. 26. 27. & 28. & pro illarum brevi explicatione *Nog. d. 18. Sect. 18. §. 1. 2. & 3.*

§. 14.

Decimae non solutae.

§ **Q**uia non in omnibus Dicecesibus reservatur retentio decimarum in eadem quantitate, quae in unaquaque requiritur, petendum est ex articulo sequenti, ubi de singulis agemus; Pro doctrina autem ad omnes spectante

439 Dico 1. Non habet casum reservatum 1. qui non peccavit mortaliter in retentione decimarum; si habeat propositum solvendi quamprimum potuerit. 2. qui, etsi peccaverit mortaliter in retentione, quando accedit ad confessionem, jam satisfecit, vel cum parte se composuit. 3. qui est impotens ad solvendum, vel se componendum cum parte. 4. qui habet primitias non solutas, etiam si excedant designatam quantitatem; quia reservatio exprimit tantum decimas; & cum decimae sint diversae à primitijs, reservatio, ut pote odiosa, & restrictiva jurisdictionis ordinariae, ad primitias non est extendenda. 5. qui non retinet decimas accedentes ad quantitatem in reservatione assignatam. Unde hic, si habeat juxtam causam differendi solutionem

tionem

tionem juxta regulas restitutionis est absolvendus, si proponat quamprimum solvere.

440 Quando autem Conc. Trid. *Sect. 25. cap. 12. de reform. ait ibi, Qui decimas subtrahunt, aut impediunt, excommunicentur, nec ab hoc crimine, nisi plena satisfactione secuta, absolvantur.* Et quando constitutiones Episcopales confessarijs sub excommunicatione ipso facto præcipiunt, ne absolvant etiam non accedentes ad summam reservatam, quin prius eos moneant, ut personam, cui debentur certiores faciant, vel debitum alio modo solvant; cum neque Trid. neque constitutiones eam minorem summam reservent, non tollunt à confessarijs potestatem absolvendi valide; imò & licetè, si detur juxta causa diferendi restitutionem, neque tunc excommunicationem incurrant.

441 Dico 2. habet casum reservatum 1. qui retinet summam decimarum excedentem quantitatem reservatam, & cum possit, non restituit. 2. qui deducit expensas factas in colligendis fructibus, vel pascendis, & nutriendis animalibus, vel extrahit semen terræ mandatum, hoc enim mortuum est, & quidquid colligitur, fructus est, ex quo debetur decima pars; nullis detractis expensis pro agris colendis; sicut neque pro animalibus pascendis. Quia tamen probabile est ex decimis personalibus, v.g. ex venatione, vel piscatione

posse deduci expensas in illis factas; probabile etiam est non habere reservatum, qui ex decimis personalibus expensas deducat.

§. Tertio habet casum reservatū, qui retinet quantitatem assignatam in reservatione, si eam simul, & per modum unius retinuerit, si eam per minuta furta ad eam pervenerit; item si eam debeatur eidem, si eam diversis Ecclesijs. 4. qui retinet decimas excedentes assignatam quantitatem, ex eo, quod opprimatur gravi necessitate; quia non habet necessaria ad sui, & suorum congruam sustentationem. Ratio desumitur ex damnatione Pontificia Innoc. XI. hujus propositionis; *Permissum est furari, non solum in extrema necessitate, sed etiam in gravi;* Retinere autem decimas in gravi necessitate est furari; nam, ut bene *P. Vasq.* perinde est detinere rem alienam; & usurpare; est enim detentio usurpatio quædam continuata; imò usurpatio ideo est mala, quia ordinatur ad retentionem. Igitur ea tantum paupertas excusat à solutione decimarum, qua, si solverentur, perirent solventes, ut sæpius in Rota decisum est.

442 Nota deinde 1. Contra retinentes decimas nullam in jure communi inveniri excommunicationem ipso facto. De jure autem diocesano quid sit tenendum, petendum est ex constitutionibus cujusque Diocesis. Nota 2. reservationem

hujus casus videri Episcopis prohibitam in decreto S. Congreg. de mandato Clem. VIII. ibi, *Neque casus, in quibus absolutio, nisi cum restitutione, vel executione eorum, ad quæ poenitentes tenentur, non confertur.* Absolutio autem decimas retinentibus nõ confertur, nisi prius solvantur. Quia tamen de facto ab Ordinarijs reservatur, reservatio tenet, & pro illius valore stat probabilior sententia pro quo vide etiam dicta n. 435. *Nog. d. 18. à n. 250. ad 275.*

§. 15. *Retinere bona aliena, quorum dominus ignoratur.*

443 **E** Tiam in hoc casu diversa quantitas assignatur pro diversitate Episcopatum, ut quis reservationem incurrat, ut ex dicendis constabit, cum de singulis sermo erit. Pro universali vero ad omnes Episcopatus doctrina Suppono 1. non hic reservari retentionem bonorum, quæ per furta, usuras, diminuta pondera, contractus illicitos, aut aliunde injuste acquiruntur, ut ipsa docet praxis, ex qua suppono 2. solum reservari retentionem bonorum, quæ inveniuntur, & quorum domini ignorantur.

444 Suppono 3. bona inventa esse in quadruplici differentia. 1.

quæ nunquam habuere dominum, ut gemmæ in mari, ambarum, & similia in littore inventa. 2. quæ aliquando habuere dominum, at per longum tempus eum jam non habent, ut thesaurus in terra, vel parietibus absconditus. 3. rerum animatarum, ut oves, boves, & alia animalia mansueta, quorum dominus de præfenti reperiri nequit. 4. rerum inanimatarum, quæ ex circumstantijs creduntur habere dominum de præfenti, sed, facta diligentia, non reperitur. Suppono 4. non reservari retentionem bonorum primæ speciei; quia sunt inventeris. Nec etiam procedit de bonis secundæ speciei; quia etiam thesaurus pertinet ad inventorem, & dominum, in cujus agro, vel domo fuit inventus. Vide *Ordin. Regn. lib. 2. tit. 26. §. 16. & 17.* Nec etiam procedit de inventis tertiæ speciei; quia hæc habent dominum, nimirum Regem, & sunt tradenda publicano, vulgò *Rendeiro do vento, ou invento Ordin. Regn. lib. 3. tit. 94.*

445 Solum ergo restat, ut de inventis quartæ speciei procedat præfens reservatio, ad cujus intelligentiam Notabis 1. circa hujusmodi bona casu inventa duplicem dari sententiam. 1. docet, si post debitam diligentiam dominus inveniri non possit, debere in pauperes, aut alia pia opera expendi, quia hæc videtur rationabilis voluntas

tas

tas domini; & quia sic communi consuetudine receptum est.

446 Secunda sententia docet, posse inventorem ea bona sibi retinere, cum intentione ea domino reddendi, si comparuerit; pro hac sententia citat *Nog. d. 18 n. 289.* plusquam 20 DD; qui illam lequuntur, aut valde probabilem dicunt. Præcipuum illius fundamentum est; quia nec jure naturali, nec positivo tenetur inventor ea bona distribuere pauperibus, aut pijs locis; ergo potest ea sibi retinere cum animo tradendi domino comparenti; cujus hæc præsumitur voluntas; quia unusquisque præsumitur velle, quod sibi est commodius; domino autem commodius est, quod inventor dicta bona retineat cum onere ea tradendi, quam ut in pauperes, aut pia loca distribuatur, nulla amplius remanente spe ea recuperandi.

447 De his duabus sententijs inquit *Nog.* primam esse communem, & tutiorem; quia hæc videtur esse consuetudo fidelium, ut res inventæ post debitam diligentiam pauperibus distribuantur; & sic Pontifices illam confirmant, applicando ea bona in Castella Ordinibus S. S. Trinitatis, aut B. Mariæ de Mercede: ita in Portugallia Ordinarij sequentes dictam sententiam, ea bona mandant, per de-

signatos in suis Dioccesibus, pauperibus, & pijs operibus applicentur: Et sicut Pontifices sub pœna excommunicationis in Castella jubent ea bona applicari determinatis pijs operibus; ita etiam Ordinarij in hoc regno id præcipere possunt sub eadem pœna, aut indeterminate applicari pauperibus, vel alijs pijs operibus. Quomodo autem, & per quas personas ea bona in singulis Dioccesibus distribuenda sint, inferius in unaquaque dicitur.

448 Adhuc tamen stando in hac sententia, notabis 1. posse Episcopos præcipere Confessarijs ab ipsis non exemptis sub pœna excommunicationis, aut alia, ut de dictis bonis non disponant, sed dispositionem remittant ipsis, quos Episcopi designant; non tamen id possunt præcipere Regularibus exemptis, ut ex *Mol. Pelliz. Bordon. Navar. Graff. & alijs* docet *Nog. d. 18 n. 286.* Et ratio est, quia præscriptio modi restituendi non est peccatum, aut censura, quæ possint reservari ab Episcopis: Regulares autem solum prohibentur absolvere à peccatis, & censuris Episcopo reservatis; ab alijs vero Episcopalibus præceptis omnino sunt exempti.

449 Notabis 2. posse pœnitentes evadere reservationem 1. si facta

cta

Etā diligentia pro inveniēdo inventorum domino, & non invento, se per Bullam componant, juxta inferius dicenda. Cap. 27. n. 644. & 709. 2. si non peccarunt mortaliter in acceptione, vel retentione; quia semper habuerunt animum rem inventam vero domino restituendi, & illo non comparente, pauperibus, post debitam diligentiam adhibitam. 3. si inventor sit pauper, & sibi jam applicavit rem inventam. Idem dicendum, de quocunque alio, qui propria auctoritate pauperibus, aut pijs locis rem inventam ante confessionem restituit, idque quanvis antecedenter peccaverit mortaliter retinendo, vel consumendo; cum enim reservatio solum sit, ut inventores adducantur ad restituendum, facta jam restitutione, cessat reservatio, ut communiter dicitur de reservatione decimarum.

450 Quæres igitur, quando incurratur reservatio hujus casus? & stando in prima sententia adducta n. 445 incurri ab inventore, qui potens restituere pauperibus, aut pijs operibus, ante confessionem non restituit: Unde hic, etiam si in ipsa confessione habeat propositum restituendi, absolvendus non est sine auctoritate Episcopi, vel privilegio Bullæ, aut simili. Dixi potens restituere;

quia si ex causa eum excusante à peccato mortali non restituit, ex sæpe dictis constat reservationem non incurrere. Addit *Rebel.* nec dissentit *Mol.* renuente inventore, qui peccavit mortaliter, tradere inventa illis, quibus ab Episcopo tradi præcipitur, posse admitti à confessario, ut facta diligentia distribuatur pauperibus, & post factam distributionem, poterit eum absolvere; quod ego maxime verum puto, si confessarius sit Regularis propter dicta n. 448.

451 De secunda sententia adducta n. 446. ait *Nog. d. 18. n. 294.* eam esse probabilem; habet enim graves Patronos, & efficacibus fundatur rationibus. Nec, inquit n. 292. Pontificum decreta (de quibus n. 447) ea bona dictis fratribus applicantium, & excommunicationes, ac dispositiones Ordinariorum primam opinionem ut certam statuunt, vel definiunt; sed eam sequentes, ut probabilem, vel forte ipsis ut certiozem, ea privilegia concesserunt, & contra illos, qui eam sequuntur, eas pœnas decreverunt; quæ tamen ab illis, qui hanc 2. sententiam sequuntur, non incurruntur; quanvis ea bona, nec manifestent, nec tradant illis, quibus præcipitur; quia juxta opinionem probabilem operantur. Igitur stando in hac sententia, tunc

tunc reservatio incurritur, quando inventor, cum pauper non sit, ut sibi applicet bona inventa, ea retinet animo non tradendi domino, si compareat.

§. 16.

Matrimonia clandestina

452 **D**Uplex est matrimonium clandestinum. 1. quod celebratur sine testibus, aut sine Parocho, aliove Sacerdote de licentia Parochi; & hoc est nullum. 2. quod celebratur coram Parocho, & testibus, at sine cōsuetis denūtiationibus, & hoc est validum. Dico 1. Probabile est matrimonium 1. modo celebratum non esse reservatum; sed probabilius est oppositum. Ratio 1. partis est, quia reservatio imponitur matrimonio clandestino; talis vero actus non est matrimonium. Ratio 2. partis est, quia quando pœna imponitur alicui actui, pœna incurritur, tametsi actus non valeat; & quod atinet ad præsentem casum videtur constare ex *Trid. sess. 24. c. 1. de Reformat. matrim.*

453 Dico 2. Matrimonium 2. modo est reservatum, quia hoc à *P. Sanch.* & alijs vocatur clandestinum, quod in præsentem reservatur. Probabile tamen est non reservari, si unica tantum denuntiatio omittatur, quan-

do est moraliter certum nullum dari impedimentum. Dico 3. si matrimonium, præmissis denuntiationibus cōtrahatur domi, vel inter Missarum solemniam, coram Parocho, & testibus, non tamen habita Prælati licentia, non incurritur reservatio; quia matrimonium sic celebratum non est clandestinum. Dico 4. Parochus, & testes matrimonio assistentes, si non exprimentur in reservatione, eam non incurrun; maxime vero in Dioccesibus, in quibus exprimentur dummodo data opera, & scienter assistant. *Nog. d. 18. à n. 295.*

§. 17.

Ordinari sine patrimonio, pensione, vel Beneficio, aut per saltum, vel sine dimissorijs, aut furtive, aut ante legitimum ætatem.

454 **D**ico 1. probabilius est reservationem incurere, qui ordinatur cum patrimonio, aut pensione, vel Beneficio ficto, aut cum patrimonio facto sub pacto, & conditione dimittendi illud facienti post ordines susceptos; quia ordinari cum prædicto patrimonio, vel simili modo ficto, est ordinari sine patrimonio ad illudendas leges Ecclesiæ; quod enim est fictum re ipsa non est. *Nog. d. 18. à n. 305.* contra alios probabiliter asserentes, nec reservationē,

S

nec

nec suspensionem incurrere sic promotum. In Diocesisibus autem, in quibus lata sit excommunicatio ipso facto contra promotos cum patrimonio ficto, aliam reservationem incurret, de qua §. 12. à n. 433. An vero post ordines susceptos teneatur ordinatus restituere patrimonium eo pacto factum? Negant aliqui, idque in poenam donantis. Affirmat *Sanct.* & alij apud *Nog. n. 312.*

455 Dico 2. Reservationem incurrit 1. ordinatus per saltum, id est, qui assumit ordinem superiorem ante inferiorem, v. g. Diaconatū ante Subdiaconatum; & etiam qui suscipit Subdiaconatum, non susceptis minoribus ordinibus, quidquid in oppositum sentiat cum alijs *Diana. 2.* ordinatus sine dimissorijs, aut falsis, quæ veræ dimissoriæ non sunt; & hoc idē valet, ac ordinari cum licentia falsa. 3. ordinatus furtive, id est, qui furtive se ingerit ad ordines, etiam minores, quando ab Episcopo celebrantur, quasi esset unus ex legitime approbatis ad illos suscipiendos; & sic, nesciente, & nolente, nec approbante Episcopo, ordines suscipit. Reservationē tamen hanc non incurrit, qui furtive, aut sine dimissorijs suscipit primam tonsuram, quia hæc ordo non est. Nota deinde in dictis casibus sic promotum ultra reservationem incurrere suspensionem, & si ante dispensationem illius ministraverit in ordine sacro sic suscepto, aut per saltum præ-

termisso, irregularitatem contraxit. *Nog. d. 18. à n. 313.*

456 Dico 3. Reservationem incurrit, qui scienter, aut cum ignorantia crassa promovetur ad ordines sacros ante legitimam ætatem. Idem dicendum de eo, qui dubitavit, & diligentiam non adhibuit. An vero in casu dubij, aut ignorantie crassæ incurrat suspensionem? Probabilius negandum, quia ad hanc requiritur præsumptio, dolus, & contumacia, quæ tunc non dantur; ad reservationem vero sufficit peccatum mortale; quod in dictis casibus re vera datur. Qui vero ante ætatem bona fide suscepit sacros ordines, reservatum non habet; quia bona fides eum à peccato liberat. Et si postea, adveniente mala fide, celebret, peccabit quidem mortaliter, sed reservationem non incurret; quia hæc non imponitur celebranti ante ætatem, sed ordinis suscipienti; similiter irregularitatem non incurret, quia celebrando non violavit suspensionem, quam propter bonam fidem non incurrerat. *Nog. d. 18. à n. 385.*

§. 18.

Facere scripturam falsam, falsificare factam, illis uti.

457 **N**otanda sunt verba reservationis; quia si utantur dictione copulativa *Et* v. g. *facere scripturam falsam, & illa uti*, non reservatur unum sine altero; si vero utan-

utantur dictione disjunctiva *Vel*, aut simili, v.g. *falsificare scripturam, vel illa uti*; utrunque per se erit reservatum, nimirum & falsificare, & falsificata uti, si interveniat peccatum mortale, ut plerumque intervenit.

§ Nota deinde 1. reservationem procedere de usu, & falsitate scripturæ publicæ, quale est instrumentum à publico notario factum, vel subscriptum auctoritate Magistratus sæcularis, vel Ecclesiastici. Unde reservationem non incurrit, qui falsificat scripturam aliquam privatam, v.g. *syngrapham, vel chirographum*. Nota 2. non incurrere hanc reservationem mandantes, aut consulentes facere scripturam falsam, aut illa in suum commodum uti, quidquid in oppositum doceat *Abreu.* Ratio est læpius inculcata, quod nimirum reservatio sit odiosa, ut pote restrictiva jurisdictionis, ac proinde non est extendenda. *Nog.d. 18. à n. 321.* ubi per scripturam falsam intelligit illam etiam, in qua transcribitur vera scriptura (quia fuit deperdita ab aliquo notario) si id fiat sine auctoritate Magistratus. Intelligit etiam dimissorias falsas, ita ut reservationem hanc incurrant, qui illas faciunt, aut falsificant falsificato superioris sigillo. Videatur etiam *d. 16. f. 9. & 10.* ubi de falsificantibus litteras Apostolicas, & nos supra à n. 349.

§. 19. *Revelatio sigilli sacramentalis à Sacerdote facta.*

458 **S**olum reservatur violatio sigilli facta à Confessario; est autem sigillum confessionis obligatio occultandi peccata in confessione audita à Confessario; hæc vero obligatio parvitatem materiæ non admittit; nec ullus est casus excogitabilis, in quo liceat frangere sigillum. Unde reservationem incurrit Confessarius, qui minimum veniale in confessione auditum revelet, etiam pro vitâ, aut fide totius orbis tuenda, vel conservanda.

459 Similiter violat sigillum, & reservatum committit 1. Confessarius, qui de persona determinata dicit sibi fuisse confessam, sed illam non absolvisse, quia sic loquendo manifestat fuisse indispositam. 2. Confessarius, qui aliter nequit suum peccatum in confessione explicare, quin peccatum pœnitentis revelet; quia sigillum longe maioris momenti est, quam integritas materialis confessionis. 3. Sacerdos, qui non habens jurisdictionem ad audiendas confessiones fregit sigillum illius, qui ei bona fide confessus fuit, quia onus sigilli impositum est in favorem sacramenti, & pœnitentis; atque adeo ad omnem confessionem Sacerdoti bona fide factâ extendendum est; deinde Constitutiones Vlyssipponenses, tum violationem si-

Stationes. Vide Indulgentiæ Stationum.

Strepitus Forensis
Strepitus forensis in Ecclesijs, aut Cimiterijs exercitus est Sacrilegium, an reservatum? n. 426.

Suffocantes prolem
Suffocantes prolem ad reservationem Episcopalem n. 420.

Suffragia
Multa circa suffragia pro defunctis remissive. à n. 730. Vide *Missa, Indulgentia, Defunctus.*

Suspensio
Suspensio; an semper sit censura? à n. 390. Omnes suspensiones, quæ sunt censuræ possunt virtute Bullæ absolvi; non ita suspensiones, quæ sunt meræ pœnæ. à n. 391.

Suspensiones Pontifici reservatæ virtute Bullæ solum possunt absolvi semel in vita, & semel in morte. à n. 308.

T

Testis
Testis quoad compositionem per Bullam. n. 707. Vide *Juramentum.*

Testimonium Falsum
Testimonium falsum in actis quoad reservationem Episcopalem. num. 466. Vide *Juramentum falsum in iudicio.*

Thesaurus
Thesaurus Ecclesiæ quid sit? Et quis illius dispensator? n. 144.

Tingitana urbs
Tingitana urbs ad publicationem Bullæ. n. 72.

Tribunal
Tribunal Cruciatæ, de eo remissive. n. 623.

Tutor
Tutor ad acceptionem Bullæ pro infantibus, & amentibus. n. 39.

V

Venator
Venator per venationem damnum inferens ad compositionem per Bullam. n. 712.

Venditio
Venditio, & emptio indorum liberorum ad reservationem Episcopalem. n. 483. Punitur excommunicatione ipso facto Pontifici reservata. Ibidem. Venditio servorum mutorum, aut furdorû, vel alijs infirmitibus occultis affectorum, eas malitiose emptores celando ad reservationem episcopalem. n. 485. Videntes triticum, aut alia rebus deterioribus mixta ad compositionem per Bullam n. 713.

Veneficium
Veneficium quid sit? Illud mandantes, consulentes, & eo utentes &c. ad

R E R U M N O T A B I L I O R U M

ad reservationem Episcopalem. *num.*
407.

Vicarius Episcopi
do Vicarius Episcopi à reservatis Episcopo non potest absolvere absq; licentia, & hac concessa non intelligitur concessa ad absolvendum à reservatis Pontifici occultis, ad quæ tamē sufficiet delegatio generalis ipsi ab Episcopo facta. 509.

Votum
o Votum quid sit? Et quæ ad illius valorem requirantur? à n. 524. Votū emissum ex gravi metu à causa extrinsecè libera injuste incusso est invalidum, non tamen juramentum; si vero emittatur ex gravi metu à causa intrinseca, sive irrationali illato est validum. Ibid.

Si quis dubitet an votum emisit, illo non tenetur. n. 525. Vovere rem Deo gratam sine animo vovendi est peccatum mortale. Ibid. Materia impossibilis, & indifferens qua talis, & opposita consilijs Evangelicis est inepta ad votum. Ibid. Votum non peccandi sive mortaliter, sive venialiter est validum. Ibid. Vovere aliquid mortale est mortale contra religionem; vovere aliquid veniale, probabilius est esse veniale. Ibid.

Quotuplex sit votum? n. 526. Octo modi, quibus cessare potest obligatio voti explicantur à n. 27.

In Bulla conceditur privilegium commutandi vota exceptis ultrama-

rino, castitatis, & religionis. n. 524. Non tamen conceditur ad dispensandum in illis. n. 537. Quæ in ea commutatione consideranda sunt? à n. 530. Varia commutationis exempla. Remissive. n. 532.

An commutatio virtute Bullæ fieri possit in minus bonum, aut in æquale, vel necessario faciendā sit in maius bonum, sicut faciendā est ab ipso vovente? à n. 533. Quæ causæ requirantur ad commutationem, sive per Bullam, sive ex alijs privilegijs? à n. 541.

Commutatio voti virtute Bullæ in totum faciendā est in subventionem temporalem. à n. 543.

An, & quando confessorius teneatur commutare votum virtute Bullæ, quando id à pœnitente petitur. à n. 545.

Commutari possunt virtute Bullæ vota emissa post illius promulgationem. n. 548. Et extra confessionem? *num.* 549. A confessario tamen approbato si commutentur extra articulum mortis. n. 550. Ubi etiam de dispensatione, & commutatione faciendā à Regularibus virtute suorum privilegiorum.

An confessorius virtute Bullæ possit commutare juramenta Deo facta? An votum juramento confirmatum? à n. 551.

Pro commutatione in praxi faciendā duo exempla afferuntur. n. 554.

Quid faciendum de eleemosynis pro commutatione votorum taxatis, quas confessarij sub excommunicatione non possunt accipere. *num.* 555.

Quæ vota præter tria excepta non possint virtute Bullæ commutari? *n.* 557.

Potest commutari virtute Bullæ votum Deo factum in honorem ipsius Dei, vel alicujus Sancti, in utilitatem tamen alicujus tertij, non solum ante, sed etiam post acceptationem ipsius tertij. *n.* 558.

Qualia esse debeant vota castitatis, Religionis, & ultramarinum, ut virtute Bullæ non possint commutari, aut per jubilæum, vel Regularium privilegia. *n.* 561.

Ibid. debent esse absoluta, & non conditionalia, non pœnalia, simpliciter, & in totum de materia reservata, omnino spontanea, & non ex metu, etiam levi ab extrinseco per causam liberam incusso ad illa extorquenda. De materia non reservata, in quam Sûmus Pontifex commutavit votum reservatum. *n.* 565.

An nomine votorum, quæ in Bulla excipiuntur veniant juramenta Deo facta de iisdem materijs? *n.* 568.

An votum castitatis commutari possit quoties non sit votum immediatum castitatis, aut sit castitatis partialis. *n.* 569. Ubi etiam de voto virginitatis.

An votum ultramarinum commutari possit quando emissum sit non ob devotionem videndi loca sacra, aut in subsidium terræ sanctæ, sed ob alium finem honestum? *n.* 570. Ubi etiam de commutatione ejusdem voti quoad aliquas circumstantias peregrinationis.

Voti Religionis commutari possunt aliquæ circumstantiæ. Item votum perseverandi in religione prout contradistinguitur a voto illam ingrediendi. Item votum ingrediendi ordinem militare, qui solum voveat castitatem conjugalem. Item votum ingrediendi aliquam congregationem à Sede Apostolica pro vera religione non approbatam. *n.* 571.

An commutari possint vota excepta, quando vovens per illa solum vult obligari sub veniali? Aut Episcopus ex urgenti necessitate potest illa dispensare? Aut ab habente potestatem dominativam possint irritari. *n.* 572.

Petenti commutationem voti ultimo die anni durationis Bullæ potest commutari hoc modo: *Ex nunc id votum tibi commuto in opus, quod ego, vel quidam doctus designabit.* Et ex tunc manebit pœnitens liber ab onere observandi votum. *n.* 99.

Vide *Commutatio, Dispensatio.* *Usura*

RERUM NOTABILIORUM

Usura 702. Et ibidem tres propositiones
Usura quid sit? Et quoad ad damnatę ab Alexandro VII. & ab In-
compositionem per Bullam. *num.* nocentio XI.

F I N I S

702. Et ibidem tres propositiones
damianae ab Alexandro VII. & ab In-
nocentio XI.

Utrum
Utrum quod sit? Et quoad ad
Compositionem per Bullam. www.

FINIS

[Faint, mostly illegible text in the left column, appearing to be bleed-through from the reverse side of the page.]

[Faint, mostly illegible text in the right column, appearing to be bleed-through from the reverse side of the page.]

2

2

2

